

Utökade möjligheter att använda tvångsmedel mot barn och unga

Gunnar Strömmer, justitieminister

Katja Nyberg (SD), talesperson i polisfrågor och ledamot i justitieutskottet

Ingemar Kihlström (KD), migrations- och socialförsäkringspolitisk talesperson och ersättare i justitieutskottet

Robert Hannah (L), ersättare i justitieutskottet

29 juni 2023

Läget inför sommaren

- Myndigheterna bedömer att situationen med våldet i de kriminella gängmiljöerna – framför allt i Stockholm – är exceptionell.
- Polisiära resursförstärkningar till polisregion Stockholm har delvis dämpat våldet. Polismyndigheten bedömer dock att läget är fortsatt skört – risk för fler skjutningar och sprängningar.
- Situationen innebär en hård belastning för fler än Polismyndigheten – läget inom Kriminalvården är ansträngt givet den höga beläggningen och fler intagna från organiserad brottslighet.
- Berörda myndigheter uppger att de har nödvändig beredskap för sommaren och vid behov snabbt kan omfördela resurser.

Exceptionell brottsutveckling i Sverige

- Systemhotande brottslighet i Sverige med återkommande grova våldsbrott.
- Skjutningarna och sprängningarna har en stark koppling till kriminella nätverk. Våldet drabbar i högre utsträckning oskyldiga.
- Polismyndigheten bedömer att cirka 9 000 aktörer ingår i de kriminella nätverken och att antalet runt dessa aktörer som ”medmisstänkta” uppgår till ca 21 000 personer.
- Utvecklingen måste vändas.

Den grova kriminaliteten trängre längre ned i åldrarna

- Kriminella nätverk involverar barn och unga i sin verksamhet i allt större utsträckning – äldre kriminella skyddar sig från exponering och straff.
- Både gärningsmän och offer allt yngre, och brotten allt grövre. Cirka hälften av de misstänkta under våldsvågen i Stockholm är under 18 år.
- Barn och unga utnyttjas strategiskt för distribution och försäljning av narkotika, men även för att begå grova våldsbrott.
- Enligt rapporter från Polismyndigheten involverar de kriminella nätverken personer under 16 år i större utsträckning än tidigare känt.

Omläggning av kriminalpolitiken pågår

- Helhetsgrepp för att förebygga och lagföra brott.
- Omfattande budgetsatsningar på hela rättsväsendet.
- Effektivare verktyg till brottsbekämpande myndigheter.
- Perspektivskifte från gärningsman till brottsoffer och samhällsskydd.
- Särskilt fokus unga lagöverträdare.

Effektiva förebyggande åtgärder riktade mot barn och unga

- Sänkt åldersgräns för socialtjänstens öppna åtgärder mot föräldrarnas vilja från 15 år till 12 år träder i kraft den 1 juli.
- Att klara upp och lagföra fler brott är helt centralt också för att förebygga brott.
- Idag får hemliga tvångsmedel inte användas mot personer under 15 år – brottsutvecklingen ger skäl att se över dessa regler.

Utredning tillsätts – genomför viktiga delar av Tidöavtalet

- Regeringen har tidigare forcerat fram nya regler om hemliga tvångsmedel, börjar gälla 1 oktober i år.
- Reglerna träffar främst vuxna – nu tar vi ett samlat grepp om tvångsmedel vad gäller barn och unga.

Utredning tillsätts – genomför viktiga delar av Tidöavtalet

Utredaren ges två huvuduppdrag:

1. Ett uppdrag om att förstärka möjligheterna att förhindra, utreda och lagföra brott som begås av barn och unga.
2. Ett uppdrag om att utreda vissa andra frågor för att åstadkomma en mer effektiv brottsbekämpning.

Hemliga tvångsmedel mot personer under 15 år

- Hemliga tvångsmedel kan idag inte användas under en brottsutredning mot en misstänkt som är under 15 år.
- Utredaren ska föreslå en ordning som innebär att detta blir möjligt vid grov brottslighet.
- Utredare ska också ta ställning till hur preventiva tvångsmedel ska få användas mot den som är under 15 år.

Regler om frihetsberövande

- Analysera behovet av att kunna anhålla och häkta brottsmisstänkta personer under 18 år i fler fall än i dag.
- Ge polisen större möjlighet att hålla kvar brottsmisstänkta barn och unga i syfte att kunna överlämna dem till vårdnadshavare eller socialtjänsten.

Bättre möjligheter att utreda brott som personer under 15 år misstänks för

- Utredaren ska ta ställning till om möjligheterna att använda tvångsmedel mot brottsmisstänkta personer under 15 år ska utökas, till exempel beslag och kroppsvisitation.
- Utredaren ska ta ställning till om biometrisk information om personer under 15 år ska få lagras och användas i större utsträckning.

Andra åtgärder för att stärka brottsbekämpningen

- Analysera om och ta ställning till om hemlig avlyssning och hemlig övervakning av elektronisk kommunikation samt hemlig dataavläsning ska knytas till en person.
- Se över vilka tvångsmedel som ska få användas i en återupptagen förundersökning i resningssyfte.
- Se över behovet av att kunna hålla kvar en grupp människor under en förundersökning.

Säkerställa grundläggande fri- och rättigheter

- Väga behovet av en effektiv brottsbekämpning mot grundläggande fri- och rättigheter såsom den enskildes rätt till skydd för sin personliga integritet och skydd mot frihetsberövande
- Se över om rätten till juridiskt biträde och offentlig försvarare för en misstänkt som är under 15 respektive 18 år ska förändras.
- Säkerställa att förslagen är förenliga med de krav som ställs upp enligt regeringsformen, Europakonventionen, barnkonventionen och Sveriges åtaganden i övrigt när det gäller mänskliga rättigheter.

Tidplan och utredare

- Särskild utredare är Gunnel Lindberg, ordförande för Säkerhets – och integritetsskyddsnämnden.
- Uppdraget ska redovisas den 20 december 2024.

Utökade möjligheter att använda tvångsmedel mot barn och unga

Gunnar Strömmer, justitieminister

Katja Nyberg (SD), talesperson i polisfrågor och ledamot i justitieutskottet

Ingemar Kihlström (KD), migrations- och socialförsäkringspolitisk talesperson och ersättare i justitieutskottet

Robert Hannah (L), ersättare i justitieutskottet

29 juni 2023

